

Brane Senegačnik

Srčni grb

Založba Aleph, Ljubljana 1991.

Prvenec. Pesniška zbirka. Brane Senegačnik. *Srčni grb*. Brez blišča. Brez pompa. Brez nagrade. Ampak – s tihim odobravanjem, z zanimivo poetiko, z estetskim občutkom za časovnost in njene plus in minus razsežnosti. Senegačnik zapiše: "Samo to je: / vzdrhtevanje sredice / in stožer, / ki ga ni." (pesem z naslovom *Staccato*) Samo to je: preprosta pesem, ki se izpove, ki da samo sebe ven, ki se iztelesi in postane meso in kri; samo to je: pesem, ki kriči in v svojem kriku združuje svetove groze in nič, pesem, ki bo izpovedala vse in ki ta "vse" že izpoveduje; samo to je: da smo iz trenutka v trenutek soočeni z (ne)minljivostjo bivanja, da se iz trenutka v trenutek sprašujemo o temeljnih vprašanih eksistence, da iz trenutka v trenutek beležimo, zapisujemo, pišemo. To je to drhtenje, to je to vzdrhtevanje, naravnost iz globine nič, da bi se vzpostavilo neko bivanje, neka eksistenca.

V pesmi z naslovom *Kamen* beremo: "Počrnel od dihanja; / kot školjka tesnobe, kot spanec mnogih. // V molk zgoščena, brezsledna / žetev ur." Kakšna je ta žetev, "žetev ur"? Ali gre za sprijaznjenost s svetom nihila ali pa pesnik šele pripravlja svoj lirski subjekt, da neobremenjen stopi v svet transcendence? Ta osamljeni, strniševski "kamen" je namreč "počrnel od dihanja". Če kamen diha, pomeni, da je na neki način "živ". In če primerjamo Gregorja Strnišo z Branetom Senegačnikom, odkrijemo v zvezi s kamnom podobno motivacijsko naravnost. Ravno tako kot Strniša tudi Senegačnik obstane in se zazre. Uzre nič. Uzre grozo zgolj nič. Spričo veseljstva, ki vdre v pesniško materijo nenadoma in v hipu, je pesnik nemočen. Obvisi in/ali izvisi. Je nemočen, da bi se zazrl še v globlje razsežnosti bivajočega. Kajti pogled, ki prodira skozi ljudi in skozi stvari, ni od tega sveta, ampak pripada onstranstvu. Ravno zato pogled subjekta ni isto in tisto, kar je pogled objekta. Človek gleda kamen. Kamen

gleda človeka. Med njima zazija praznina v obliki groze zgolj nič, človek umakne pogled, kamen pa gleda naprej.

Kako dolgo lahko gleda kamen? Večno. Ali do takrat, ko razpade. Kako dolgo lahko gleda človek? Nekaj časa. Do svoje smrti. Nato zatisne oči. To je vsa pretresljiva tragika človeškega bitja, ki je dano samemu sebi na razpolago, da odloča in sprejema odločitve. Senegačnik odgovarja na to problematiko s pesmijo *Elogium viventis*, kjer v zadnji kitici zapiše: "In zapustijo ga imena, zlato tele sveta, / in obrisi vseh bližin, / umrlega, / ki se je zmeraj dotikal le sebe." Dotikamo se sebe, dotikamo se drugih, dotikamo se predmetov, dotikamo se pojmov, z rokami, z očmi, z besedami, z mislimi, in vendar nas vse na koncu zapusti. Zapustijo nas imena, zapustijo nas besede, zapustijo nas misli, zapustijo nas roke. Poslovimo se od tega sveta. V isti pesmi beremo v prvi kitici: "Umrlemu, torej vsakomur, / se zapisuje spev, / ki ga ne poljubijo nobene konture črk." Ta spev je večnost ali pa neskončnost.

V nasprotju z Debeljakom, Potokarjem, Ihanom, Krstičem, Mozetičem in še kom, se pri Senegačniku odpirata neko novo čutenje in čustvovalnost, ki klasično psihološko zakonitost nastajanja verzov obrneta na glavo. Senegačniku je namreč potreben še en medij: glasba. Skozi glasbeni paravan Senegačnikove pesmi briljirajo; dobivajo drugačen zven, melodioznost in muzikalčnost. Tedaj to niso več preprosti verzi, napisani na papir, ampak gre že za globlje razsežnosti: za glasbeno kompozicijo, za partituro v majhnem in velikem, kar pa je vsekakor presenečenje za sodobno mlado slovensko poezijo. V tej komponenti se Senegačnik tudi razlikuje od svojih vrstnikov, Uroša Zupana in Vida Snoja. Senegačnik je bolj melodiozen. Naj mi ostali ne zamerijo, toda poskusite še sami: izberite si Vivaldijeve štiri letne čase in ob glasbeni spremljavi berite Senegačnikove pesmi! Opazili boste razliko in uvideli, kako prepotreben je ta leit-motiv in zbrano, umirjeno branje. Dasiravno tudi tihota pove svoje.

Senegačnik v pesmi *Brez naslova* zapiše: "Osat. Pribit na sebe. / Navzkrižje časa, / plešoči trni izginevanja nad senco kroga." Pesnik je kot osat pribit nase. Zaveda se svoje telesnosti in tega, da se ne more izničiti, dokler ga razlika med bitjo in bivajočim drži vklenjenega v neizrazljivi nič. Pesnik se ne preda, ampak vztraja in to vztrajanje mu podeljuje bivanje, eksistenco, da lahko živi kot zgolj bivajoče. Vendar, z nekim notranjim smislom se upira svetu nihila in smrti vrže rokavico v obraz. Smrt, užaljena, se maščuje s tem, da mu podeli vedenje o lastni minljivosti, zato pesnik zakriči: "... pokopan si živ." (*Titu Schipi*) Pokopan si živ, toda le za trenutek, le toliko, da zadovoljš smrtnost lastnega telesa in se odpreš za svet. Smrt je zadovoljena in se obrne stran. Evokacija je uspela. Smrtna groza, groza zgolj nič je prešla. Pesnik je za trenutek rešen. V isti pesmi nadalje beremo: "Vendar se včasih vrne / kakor umrli / in ko odide, tišini naredi srce." Nič se včasih vrne. Nič, smrt se vrne. Kakor umrli. In nekaj zapusti: tišina naredi srce. Srčni grb. Tako bo zdaj tišina tista, ki bo prisluškovala, ki bo v odsotnosti nič smrti nadomeščala lastno umrljivost. Tišina pa ne bo tiha, ampak bo imela svoje lastno srce, s katerim bo pesnika opominjala. Če se še spomnite

pretresljivih zgodb Edgarja Alana Poeja, boste uvideli, da se je s to problematiko spoprijemal tudi Brane Senegačnik.

Oglasi se torej tišina, ki ima srce. Tišina, ki ima srce, še več: tišina, ki je že sam "srčni grob", pa ni tosvetna tišina. To je tišina umrlih, tišina onstranstva, večna tišina groba in podzemeljskega. V tem svetu je bitje takšne tišine označeno kot vest in/ali krivda. Pesnika obiskuje lastna vest in mu trka na ušesa, tako da se zave svoje krivde. Pesnik je kriv, ker se je zazrl v prepovedane stvari, ker je uzrl skrivnost sveta in zapletenost vesolja, pri tem pa je uporabil besede in zapisal navdihnjen "videno", "slišano", "zaznano". Pesnik se je dvignil iz svoje legitimne sfere vsakdanjega opazovalca in obelodanil nemogoče.

Brane Senegačnik je torej s svojim prvencem dokazal, da je poezija polje usodnostnih preobratov, transrefleksije, insuficience, transparence, transcendence. *Srčni grob* potrjuje zanesljivo kvaliteto in izpoveduje tragično minljivost, ujeto v sosledje časovnih impulzov, brez katerih svet ne bi tekel po ustaljenih tirnicah, ampak bi shakespearjansko iztiril. Senegačnik pozna obe poti, zato potuje nezadržno in s hrepenenjem, ki mu odpira tako čas kot tudi prostor.

Rade Krstić